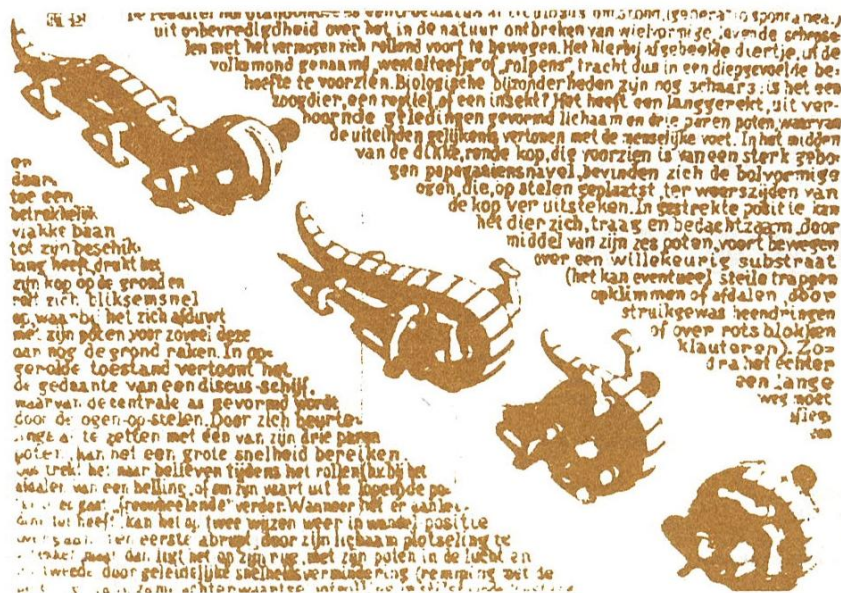

novo njemačko pjesništvo

marijan nakić

Za poslijeratno njemačko pjesništvo, ili točnije pjesništvo njemačkoga jezičnog izraza, može se reći da pokazuje kontinuitet jedino u svojoj raspolovljenosti. Podjelom Njemačke 1947. podijeljena je i njemačka književnost – tako i lirika – i od tada jedan njezin dio slijedi suvremene tendencije u književnostima Zapada, a drugi u književnostima Istoka. Sukladno tome, najmlađi pjesnici u zapadnom dijelu jezične domovine uče na iskustvima O'Hare i američkih *beatnika*, a oni u istočnom dijelu nadahnjuju se Jevtušenkom, Voznesenskim i strujanjima u suvremenoj češkoj poeziji. Zato je u pogledu na novije pojave u njemačkom pjesništvu naizbježna jedna raspolovljena opservacija.

1.

Pjesništvo sedamdesetih godina u Zapadnoj Njemačkoj, koje se nadovezuje na Heissenbüttela i stuttgartsku školu, karakterizira „nova subjektivnost“, posebno uočljiva u najnovijim radovima najmlađih, kao što su Friedrich C. Delius, Michael Krüger i Jürgen Theobaldy. To je formalno i govorno jedna jednostavna lirika na govornu ritmizirane proze, koja pokazuje mnogostrukost lirskih načina govora. Ona ne teži biti hermetična, „moderna“ po formi i Friedrichovom smislu, već se, prividno neorganizirana, obraća pojedinom čitatelju govoreći o svakodnevici pisca. Pri tome se on služi *small-talk* idiomom posuđenim od američkih pjesnika, koji je blizak prozi, dosljedno izbjegavajući bilo kakvu metaforiku. Mnoge pjesme produkti su putovanja (Delius: „Po-vratni ljet s Kube“, Theobaldy: „U vlaku od Kölna do Heidelberga“), trenutni snimci svojeg Ja i okolice (Delius: „Zubobolje u Kölnu“, Wondratschek: „Osmijeh“), ili odražavaju djelovanje droga (Brinkmann: „Još više sjena“). S druge strane, produkcija Heinera Bastiana i Petera

Handkea pokazuje koje mogućnosti poetski govor još ima pred sobom i koje su mu u budućnosti zatvorene.

Brinkmannove formule „Treba zaboraviti da nešto kao umjetnost postoji“ i „Nitko nije (iz produkcije i recepcije pjesama) isključen“ u priličnoj mjeri razotkrivaju stilistiku proizvodnje najmlađih autora u Saveznoj Republici. On u bilješki uz svoju zbirku pjesmi „Zrakoplovci“ (1968.) i napomenama uz antologije „Acid“ i „Silverscreen“ suprotstavljajući „sakralizaciji forme“ „poeziju površine“ predviđa, prema Hansu Dieteru Schäferu, da je to, u stvari, omogućavanje razvoja američkog realizma u neprekinutoj tradiciji.

Autori te lirike pretežno su ljevičari koji i političko ne prepuštaju više politolozima, školovanim govornicima i komentatorima. Ipak, oni su bliži američkim pjesnicima Ginsbergu i O'Hari nego „službenoj“ pjesničkoj tradiciji socijalističkih zemalja. To se prije svega odnosi na Rolfa D. Brinkmanna i Wolfa Wondratscheka, koji su, štoviše, i pisali pojedine pjesme na engleskom.

Pjesnički razvoj u Zapadnoj Njemačkoj bio je bitno problematičniji nego u drugoj polovici Njemačke. Hermetizam pedesetih godina bio je vrlo snažan i tek je nevoljko mogao biti prevladan. Orijentacija prema inozemstvu tih godina zadržana je i dalje. Zamjena francusko-španjolskog nadrealizma američkom avangardom kao novom „vodećom literaturom“ odraz je cjelokupnoga društvenog i političkog amerikanizma.

2.

Pjesništvo u Istočnoj Njemačkoj razlikuje se od pjesništva u Saveznoj Republici ponajprije zbog različitih uvjeta stvaranja i činjenice

VOLKER BRAUN rođen je u Dresdenu, živi u istočnom Berlinu. Svojom lirikom, često ironičnim montažama službenih izvještaja i parola, koja bi se mogla nazvati javnom poezijom, izaborio je vodeće mjesto među mladim pjesnicima DDR-a. Zbirke lirike: „Provokacija za mene“ (1965), „Prethodno“ (1966), „Mi a ne oni“ (1970).

da je prekinut omjer književne predaje između dva dijela Njemačke. Premda se djela istočnonjemačkih autora tu i tamo tiskaju u Zapadnoj Njemačkoj, te se dopušta i odlazak pojedinih autora na Zapad, ne može se govoriti o jedinstvenom njemačkom pjesništvu.

Priličan broj pjesnika u DDR-u još se drži tradicije i lirika prirode tamo još nije prevaziđena, štoviše, još dobiva nove obrasce, što je posebno vidljivo kod Bernda Jentzsch. Mada se razvijaju pod utjecajem Novalisa i obvezno Brechta, za razliku od svojih neposrednih predšasnika, mladi pjesnici se unatrag petnaestak godina polako oslobađaju socrealističke ukočenosti i ne žele biti zatočeni službenih parola i pravilnosti. U tom kontekstu posebno se ističu Volker Braun i Wolf Biermann, od kojih je potonji i šansonjer, te i tome zahvaljuje svoju veliku popularnost. Već su rano njegove pjesme dosegle živost kojoj su nakon 1960. prilično bezuspješno težili autori u Zapadnoj Njemačkoj. Razlog tome je što njegove pjesme pogađaju i prirodu i politiku, i svojim optimističkim tonovima izgledaju čudne i nove.

U istočnonjemačkoj poeziji i klasicizam, ponešto *iščehan*, nalazi svoj nastavak, poglavito u formi soneta. To važi prije svega za liriku Karla Mickela.

Tako gledajući, pjesništvo se u DDR-u našlo u povoljnijoj poziciji. Subjektivnost je bila borbeni cilj, ona je – drukčije nego u Zapadnoj Njemačkoj – postala pjesnički val. Ipak najsigurniji događaj je u istočnonjemačkoj književnosti, što se izravno odražava i na književnu proizvodnju u Saveznoj Republici, da mnogi pjesnici moraju važiti za „zapadne“ autore napuštanjem Istočne Njemačke (kao Huchel, Kunert, Bienek, Kunze, Biermann, Jentzsch...) nakon sukoba s političkim vrhom DDR-a. Ilustrativan je u tom smislu epigram Reinera Kunzea:

OBRAZOVANA NACIJA

Peter Huchel je napustio
Njemačku Demokratsku Republiku
(vijest iz Francuske)

Otišao je

Novine ne objaviše
nikakav gubitak

volker braun (1939)

KOSI DIMNJAK

1

Kad početkom ovoga tisućljeća
U rojevima dolazimo graditi prvi dimnjak
Blijedi smo i smjeli ko ponad govna nebo.
I propadamo u pijesak i buku, naša
Prazna naborana tijela prokišnjavaju. I ko skakavce
Koji na njivama čuče, ko rojeve
Proždrljivog puka vide nas seljaci: nas koji
Bismo požderali sve na zemlji, zatim njihove trpeze.
I tako nas oni vide. Ali mi propadamo duboko
U umiruću livadu. Pred ruševinom stabla
Podrugljivo udaramo snagom neba
Koje se blijedo i smjelo napinje pred olupinom planeta
i nakon prvih zima, koje nas reskim glasom
Tjeraju nazad u zaparene gradove, kad se obazremo,
Stojimo ipak opet izmed' neba i govna
Tu u golemim rojevima da gradimo prvi dimnjak.

2

Ali nebo, ono danju propušta dimnjak
Ali svoje svijetlo lice svakodnevno zamijenjuje tamnim
U čudnovatom jedru svake večeri dovlači ono, mračni
Savjetnik seljaka, vijesti na majure:
Uskoro će skakavci provaliti u sela.
A zabrinutost naglo raste. Ona naposljetku vide
Ugledni seljaci jedno uže, koje koso visi, željezno
I debelo ko kraljici rep: to drži dimnjak. Jedna noć i
Već bi četiri konja bili skoro previše da ga se podore.
A od Spremberga do Königsbrücka svijaju se zemaljske ceste u
Smijehu vozača, koji su već vidjeli tornjeve Pise,
I s tisuću kotača tutnji on sveudilj, danju, noću, i
Ko vatra sebe proždire, sve brže, kroz polja
Sa svakim se vjetrom ponovno vraća, iz svih
Pukctina neba bjesni na nas, vidimo ga već
U razlivenom betonu, tražimo ga noću u svojoj ruci
Pod zamjenjenim licem neba.

3

I sa svakom tišinom dolazi i s bukom.
I popusti li nebo, pseto, raskomadano
Dizalicama koje se vrte, mi se nijemo
Ukopavamo u zemlju. Blato nas ko sumnja
Žilavo vuče u jamu, koja mekše plovi u
Neiscrpnim vodama kad rosa padne. Beton se
Lelujavo zgomilava. Lete oplata
Drugog temelja, nesnosna pljeva pred crpkama
I armirani čelik leži u zbrkanom kolosijeku.
I to ćemo pokušati. Ili nemarno
Nagnuti u birtiju, s velikom gutaljkom o vratu: Za novac
Izbit će krčma krivi dimnjak iz glave.
Jedan seljak još više: divan je dimnjak! uklapa se
U vašu državu! Onda ugleda vjetar, i kovitlac se
stvori koji nije od vjetra, i pivo i stolovi
Staklo, nebo, šljunak, birtija i u krugu i naokolo
I buka i tišina još dode, zatim sve utihne.

4

U rijekama punima rakije i zavučeni u drvene gradove
Još ostajemo skupa i kad se bojimo i kad smo hrabri
Ždera i film i neobične žene Europe hladno dijeleć
Tajge samo s davlom, koji luduje u tužne nedjelje
Rascjenkavamo za neku radost bijela zubala.
A uzgred, jedne mlake godine
Velik izraste drugi dimnjak do prvoga
Trčimo sto koraka na jug i iznurani stanemo tamo pred njega
Pod glupo poduprtom podnevnom modrinom:
I mislimo tu na neko tijelo, toplo i lako u ponjavi
Na modri vrč s mlijekom, na brežuljak kojega osvaja žutilovka: i samo
Više ne na njega. I sad dolazi
Ono najgore, i mi radije gledamo mimo.
I nakon dana provedenih u strahu i hrabrosti
Sada je ovaj kad oba uspravno stoje.

5

Kad ih gledamo, kako kao dva dobra vojnika stoje
U stavu mirno izmed' govna i neba, i zemlja
Vruće dolazi pred oči, mi se izvlačimo iz malih

BERND JENTZSCH rođen je u Plauen (Vogtland), odrastao u Chemnitzu, a živi u Küsnachtu (Švicarska). U njegovom lirskom stvaranju osjećaju se doticaji s modernom grčkom i češkom poezijom. Uz poeziju, autor je i više knjiga kratke proze i knjiga za djecu, te sastavljač brojnih antologija suvremene poezije njemačkoga jezičnog izraza. Bavi se i prevodenjem, te je tako prevodio Daviča, Jevtušenka itd.

ROLF DIETER BRINKMANN rođen je u Vechti (Oldenburg). Poginuo je u prometnoj nesreći u Londonu 1975. Uz Theobaldyja, svakako je najistaknutiji mladi pjesnik u Zapadnoj Njemačkoj. Izrazito je bio okrenut zapadnim književnostima, posebno prema američkoj. Stoviše, i jedna zbirka lirike naslovljena je „Prema zapadu 1 & 2“. Posebno se dotiče lirike Franka O'Hare i Rona Padgeta. Napisao je i roman „Nitko više ne zna“ (1968), koji važi danas kao glavno djelo kölnske škole „novog realizma“. Neke od knjiga lirike: „Zrakoplovci“ (1968), „Trava“ (1970), „Prema zapadu 1 & 2“ (1975).

Njiva, iz drvenih gradova, iz ovih gorućih
Rijeka, i treći nam dimnjak
Iznikne, jedan se trozub,
Znak boga mlake, izdiže iz pustoši.
Okolo sela izlažemo cijele rojeve
Dimnjaka. Seljaci još traže, zalud
Na zapadu razjašnjenje toga čuda.
I blijedi i smjelo ko nebo, i kad se vjetar
Pusti gudač, baci u visoke žice
Mi zaista dolazimo na majure, u golemim
Rojevima, ne samo žderati: da pokažemo seljacima
Zajednički rad ovaj, mi, sada dosta.
Nestrpljivi: tu, početkom
Tisuóljeća kad gradimo dimnjake.

Stol ispred prozora.
Vidiš da te vidim.
Vidiš me u zrcalu.
Vidim da vidiš da te vidim.
Vidiš da vidim da me vidiš.
Vidiš me svojim srcem.
Ispred prozora stol.
Na stolu ruka.
U ruci pismo.

(bernd jentzsch (1940))

DVA MUŠKARCA

Na klupi u parku dva su muškarca kislula.
Jedan je plakao i plakao, plakao je on.
Drugi ga je obgrlio.
Od dva jednako stara muškarca
Jedan je otac drugome bio.

NEIZBJEŽNO

Neizbježno to se noć za noću ponavlja,
mrak. Ah, mrak u riječima sloboda
i ljubav.

U STARETINARNICI

U stvarnosti jednoj koja je nestvarna
vodila me je ona uokolo, pokazivala ovo, ono, smijala se.
Njezin glas ko kiša mek, koja je padala vani.
Oluja mala njezinih koraka
u polusnu stvari.

PAMĆENJE

U tuđini protiv volje doma.
Tko je to pisao.
Ja, ili ti,
Kad si prolazio strmim uličicama Zuricha.
Ti si to napisao,
Gdje ja sad idem,
U tuđini protiv volje doma.

DOPISIVANJE

Vidim da me vidiš.
Vidim te u zrcalu.
Vidim te u zrcalu srca.
Pismo u ruci.
Ruka na stolu.

rolf dieter brinkmann (1940-75)

JOŠ VIŠE SJENA

Sjedimo ispod velikoga
stabla ljeti i ne raspravljamo
o tome. Dolaskom poslijepodneva

ova je sjena promijenila
svoj oblik i
tablete koje gutaš

više ti ne pomažu jasnije
vidjet muškarca u daljini
koji tamo sa psom svojim

sljedi određeni trag. Još više
sjena nalaze si mjesta u
sjeni koju stablo ovo

baca niz obronak dok mi
ovdje i dalje sjedimo i
očekujemo djevojku koja će nam

doneti kavu. Ona još stoji
ispred zrcala i briše
toaletnim papirom usta.

Onda dolazi osmijehujući
se meni a ti to ne vidiš.
Ruž za usne koji je upotrijebila

jedina je stvar na svijetu
koja nam pomaže prepoznati
obris figure i u sjeni
pošto je sad stablo to koje se
miče sa svim lišćem a da
ne mijenja svoje uporište.

Svaki pojedini list baca veću
sjenu. Samo ti to ne znaš.

AUTOMAT ZA ORANŽADU

okreće se & Dobro je da barmen
prvo zagleda razgoličena mjesta
na djevojci koja pije čašu

PETER HANDKE rođen je u Griffenu (Austrija), gdje i sada živi, nakon višegodišnjeg boravka u Zapadnoj Njemačkoj i Parisu. Okušao se na području gotovo svih aktualnih žanrova suvremene književnosti. Njegovo pisanje poezije svodi se na nizanje sintaktički sličnih rečenica prema određenom gramatičkom modelu. Zbirka poezije „Unutarnji svijet vanjskog svijeta unutarnjeg svijeta“ (1969).

sledenoga čaja. »Prilično je vruće.
zar ne?» reče on, pitanje
koje malo ukrašava prostor,

što li drugo? Ona ima snažno
tijelo, a kad ispruži
ruku da čašu vrati

na stakleni pult,
znojna, čupava fleka
ispod njezina pazuha što na

trenutak izmjeni mjesto, ali
ne i nečije misli. I svatko vidjeti može
da joj godi pokretati se

na taj način, koji barmena
povrati nakon duge
stanke u kojoj se

samo ventilator mogao čuti kao
i inače, ili obično, u
to doba dana.

Spotičem se o parketni pod
rastvorenih ustiju razgovor vodim,
dlanovima grebem,
s policijskom zviždaljkom se smijem.
iz krajeva kose krvarim,
pri rastvaranju novina se gušim.
hranu prijatnog okusa povraćam.
o budućnosti pripovijedam priče.
stvarima kazujem,
kroz sebe gledam,
mrtve ubijam.

I vidim vrapce pucati u topove.
i vidim očajnike sretnima:
i vidim dojenče ima želje.
i vidim mljekara u večer.

i poštaru? pita za poštu:
i propovjednika? potrešen je.
i streljački vod? stavlja se pred zid.
i clowna? baca ručnu granatu u gledalište.
i ubojstvo? ne događa se dok nema svjedoka

i ukopnik bodri svoj nogometni sastav.
i državni glavešina vrši atentat na pekarskog naučnika.
i general se imenuje po nekoj ulici.
i priroda je vjerno naslikana prema slici.
i Papa je stoječki izabran

i čuj! Ura ide izvan sebe!
i gle! Svijeće se gorec uvećavaju!
i čuj! Vrisak je prošaputan!
i gle! Vjetar okamenjuje travu!
i čuj! Narodna pjesma je otrubljena!
i gle! Podignuta ruka pokazuje dolje!
i čuj! Upitnik je zapovjeden!
i gle! Gladnik je debeo!
i pomiriši! Snijeg trune!
i jutro zalazi,
i stol stoji na jednoj nozi.
i bjegunac sjedi prekrizanih nogu kao krojač.
i na najvišem katu naći ćeš tramvajsku postaju!

Čuj! Mrtva tišina! – Vrijeme je najveće gužve!

Probudivši se zaspem
i bježim iz nepodnošljivog sna u nježnu stvarnost
i veselo pjevušim: Zaustavite lopova! Ubojstvo!
čuj kako mi se voda u usta slijeva. vidim leš!

RUB RIJEČI

Sjedimo na rubu poljskog puta i pričamo
Najgore je odavna prošlo pošto se leševi odlažu
na rubu ledenjaka.
Tko stoji na rubu polja, na rubu highwaya? – Cary Grant!
Na rubu jame leži ličinka hrušta. štijačom presječena.
Rub prljave mrlje već se suši.
Čiča je zima i Captainu Scottu zarasta rana od ruba.
Na rubu snaga pričamo svi u glavnim rečenicama.
Nokti pljačkaša imaju jedan rub od prljavih džepova mrtvacu
Sjedimo na rubu poljskog puta, na rubu polja i pričamo.
Tamo gde je trebalo biti rub riječi planulo je suho lišće. a riječi se povijaju
beskrajno polako u same sebe:
»Taj tužni rub!«
Taj rub tuge.

peter handke (1942)

NAOPAKOST

Zaspav se budim:
Ne promatram stvari, i stvari mene promatraju:
Ne mičem se, i pod ispod mojih stopala miče mene;
Ne vidim se u zrcalu, i ja iz zrcala vidim sebe:
Ne izgovaram riječi, i riječi mene izgovaraju:
Idem k prozoru i otvorim se.

Uspravivši se ležim:
Ne otvaram oči, već oči mene otvaraju;
Ne osluškujem šumove, već šumovi mene osluškuju;
Ne ispijam vodu, već voda mene ispija;
Ne posežem za stvarima, već stvari za mnom posežu;
Ne svlačim odjeću sa sebe, već se odjeća svlači s mene;
Ne nagovaram se riječima, već me riječi odgovaraju od mene;
Idem k vratima i kvaka me stisne.
Zastor je dignut, smračuje se, i da udahnem zraka zaranjam u vodu.

Stupim na kameni pod i utonem do gležnjeva;
Sjedam na vozarovo sjedalo u kočiji i koračam:
Vidim ženu sa suncobranom i noćni nož izbija iz mene;
Ispružim ruku u zrak i ona dohvati vatru;
Posežem za jabukom i zagrižen sam;
Hodam bos i osjećam kamen u cipeli;
Skinem zavoj s rane i rana je u zavoju;
Kupim novine i prelistan sam;
Preplašim nekoga na smrt i ne mogu više pričati;
Začepim uši vatrom i vrištim;
Čujem zavijanje sirena i procesija na Tijelovo prolazi;
Otvorim kišobran i tlo mi grije štopala;
Izađem na slobodu i uhićen sam.

HEINER BASTIAN rođen je u Rantauu (Ostsee). Nakon dužih boravaka u Africi i Americi, živio je jedno vrijeme u Berlinu, a sada u Konstanzu. Njegov poetski rad donekle je blizak Handkeovom. Tekstovima propitkuje mogućnosti i svrhovitosti samog pisanja i oni nalikuju nekakvim filozofskim traktatima. Zbirke lirike: „Promatranja u atmosferi“ (1968), „Slike su prije svega samo onakve kako crveno osjećaš“ (1970).

heiner bastian (1942)

VRIJEME PROLAZI. ONO ŠTO NASTAVLJAŠ; SLIKE SLIKA SLIKA

sjećamo se; ali nesvjesno uspoređujemo prošle sa sadašnjim utiscima (ili obratno). slike koje se opet sa sličnim, ali nikad istovjetnim, slikama povezuju. pojmovi; uspoređivanje pojmova – usporedba sjećanja: misljenje. govorimo, pri čemu trebamo znake sjećanja. između misljenja i govorenja nema razlike.

kretanja ili mijenjanja.
hoćeš riječima nešto reći.

kretanja, mijenjanja, neprekidno raspadanje s gledišta pozornosti.

hoćeš nešto reći, a u kretanjima gledaš u to, opisuješ, što kažeš.

(– da samo primjećuješ s jednom svrhom. . .)

– da to, što vidiš, samo riječima vidiš;

riječi bez zornosti, ali ne sumnjaš da ti one pokazuju jednu sliku stvarnosti.

što vidiš u jeziku završava u jeziku.

i to znači složiti sliku svijeta koja je bez prigovora i ne više slučajna.

slike od slika od slika: tako koristiš i pojmove bez zornosti (kao

nepromjenjive znake iz kojih je uklonjeno sve ono slučajno).

također pojmove, koje u svjetlu vidiš, vidiš ih samo u tamnom svjetlu jezika:

beskrajni red fantastičnih predodžbi, one obmanjuju svoj život koji nije ništa više od igre.

slike koje dolaze i odlaze, ali ono što one predočavaju samo je

trenutak u pravilu te igre.

sjećaš se (i govoriš ipak o slici), i ta slika je samo slika slike.

a slike sjećanja i same su samo sjećanje!

(tako možeš stajati pred zrcalom prepoznavanja i nalaziš samo tamno svjetlo u tamnom svjetlu!)

uobrazilje slikâ nema;

jednako malo kao što red predodžbi postoji, pri čemu mi odgovaraš jer slijediš pojmove.

ovdje! gle: ono što u zrcalu vidiš nije nestvarnije od stvarnosti bez zrcalne slike.

fotografije slobodan antic

ono što možeš vidjeti, uvijek je jedna riječ koja ti jednu riječ spominje u kojoj ćeš vidjeti samo jednu riječ.

znaci i slike tvoje pozornosti.

sjećaš se i ponekad je riječ jasnija od doživljaja tvojih promatranja,

također ako riječ nije slika tvojeg doživljaja.

možeš me razumjeti jer svaka pojedina riječ tvori značenja, zamjećivanje kojih je opet

samo varka tvojeg pamćenja.

sumnja zornosti u svemu što razaznaješ:

»sjećaš se« i uspoređuješ opet iznova samo znake stvarnosti.

čitaš slike moje sumnje, razumiješ me. ali kako razumiješ predodžbu mojih slika?

(mogu u slike svoje sumnje sumnjati)

ali pojmovi moje pozornosti, interes mojeg pamćenja:

opet su samo slike: i što one znače to nije više od privida: ono što hoću (. . .interesi) nije sloboda moje volje;

(ono što vidjet hoću, vidjet će moje pamćenje).

(nije zrcalo slobodnije od svoje slike.)

»hoćeš« riječima, slikama, hoćeš nešto reći.« pojmovi trenutka pred pozadinom jezika.

osjećaš tugu riječi u pamćenju tuge –

primjećujem da ja tako osjećam. . . (bolove u svojoj ruci; etc;)

osjećaj; okolica, »položaj« moje ruke?

i ja osjećam kako to opisujem. . . (predodžbe sjećanja.)

slika tuge; radosti? nešto kao tuga – i riječ sadrži svoj predmet.

i uzrok kako to uočiti **ali ne tvoju tugu!**

– ali osjećaš li sada i ti to pamćenje u trenutku svoje tuge?

ti misliš na slike koje se ne prekidaju i dovršavaju;

vidiš pojedinu sliku što se rasplinjuje u slikama.

svijet koji vidiš svijet je zavisnosti!

jedna slika u puno slika, a pojmovi
se podvajaju: i to znači da
u gramatiku jezika gledaš:

svijet nema veličinu: sjećaš se

i svaki sadašnji utisak
usporedba je sjećanja.

neodređeni red («krug») sličnih slika

– neprekidno – i samo utisci koje
nisi zaboravio se razlikuju:

ali ako se u slike sve više udubljuješ
ne znaš više što zapravo vidiš:

ono što sada vidiš i ono što si jednom
vidio samo je jedan pojam

poredbenog pamćenja.

također ova slika: »stol
na kojemu sjediš.«

(i sva tvoja pitanja, znaci opažanja –
a misljenje: ništa od usporedbe

tih znakova.)

– u njima ne nalaziš odgovor
koji tražiš:

također ako vjeruješ da je stol na kojemu sjediš
u tvom iskustvu slika tog stola.

također ako opisuješ i ne
vidiš nikakvu razliku:

da i pojedina slika, sadašnji
utisak opet može biti samo snimak
baš te slike.

to ti pamćenje ne kaže
u nijednom trenutku.

ono što nastavljaš sumnje su koje opisuješ.

»stol na kojemu sjediš«, sadašnjost gledanja:

ako ga samo jednom dovoljno dugo promatraš,
proteže se to što vidiš

u neizmjernu daljinu dok to
najednom više vidjet nećeš:

(i tako ti promatraš sve o čemu ovdje govorimo)

u jednoj točki rasplinjuju se pojedinosti,
i već se polako rasplinjuju u udaljavanju,

o čemu smo baš počeli govoriti dok to ne iščezne.

ono što još vidiš pitanja su početka.

FRIEDRICH CHRISTIAN DELIUS rođen je u Rimu. Jedno vrijeme živio je u Berlinu i Nizozemskoj, sada u Bielefeldu. Njegova lirika nadovezuje se na političko pjesništvo Ericha Friesa. Istaknuti je kritičar zapadnonjemačke političke scene. Knjige lirike: „Rovaš“ (1965), „Bankar u bijegu“ (1975) i „Nevidljive munje“ (1981), te politički roman „Junak unutarnje sigurnosti“ (1981).

WOLF VONDRATSCHEK rođen je u Rudolstadt (Thüringen). Najčitaniji je, točnije, naprodavaniji mladi pjesnik u Zapadnoj Njemačkoj, premda mu je knjige izdavao alternativni izdavač „2001“, koji prodaje svoja izdanja isključivo preko sopstvene prodajne mreže. Četiri knjige objavljene u razdoblju 1974–80. prodane su ukupno u preko 100.000 primjeraka. U 1982. objavio mu je „Heyne Verlag“ sabrane pjesme pod naslovom „Chuckova soba“.

friedrich christian delius (1943)

POSUĐUJEM TI GLAVU SVOJU

Posuđujem ti glavu svoju za ovo poslijepodne.
Možeš ju pretražiti, taj vrt luđi,
i ispitati u milijunima ćelija
što sve o tebi tu pohranjeno leži.
Možeš ju upotrijebiti kao lijetalo za
kružni lijet ponad zidova, bilanci i doktorata,
odakle preko dopadnosti nepodnošljivih ljudi i
letjet sve tamo ponad oblaka od Ognjene zemlje.
Možeš na nju staviti naočale i ko inače
dati joj čitat pjesni, izvještaje i nešto iz znanosti.
Možeš ispitati njezin vid, sljepilo njezino,
koliko primjećuje svijet i tebe
Možeš na jednoj od njezinih praznih misli
jahati k suncu brzinom svjetla.
Možeš joj u svako doba ponuditi čaj
Možeš točno ustanoviti kad te ne sluša.
Možeš je okovati u mirise.
Možeš je u Lisabon presaditi.
Možeš se s njom na krov uspeti
i dati joj da ti priča što sve ne vidi,
o nesreći npr. ne želi puno znati, tek toliko
koliko joj je potrebno za promjenu,
premda ona uopće ništa ne mijenja, prvo sama
i drugo kao glava. Zato joj možeš
najmanje suprotstaviti glavu svoju.
Možeš ju otjerati, gledati je
kako ti sasma polako prilazi i pada s kosom koja opada
Možeš je pustiti da spava i da ti
pripovijeda priče kao ova što je
Posuđujem ti glavu svoju za ovo poslijepodne.

wolf wondratschek (1943)

CHUCKOVA SOBA

Chuck se budi
Zemlja je pusta
Vrzmaju se psi oko komode
Do gramofona leži bubnjar neki
U drugom kutu ostali leže
Djevojke koje zoblju zobne pahuljice i one su tu
Sve komplicirani ljudi misli Chuck
Postaje pažljiviji
I istiskuje iz sebe tras tras prve riječi
Ustaje da se tušira
Iza petog zida jednu ženu sreće
Ona se dopasti želi
Nogu raširenih ko u bajci
I nevjerojatno opsceno
Kako bi joj srce koje za ljubavlju čezne na tetoviranoj duši
staroga skupog saga iskrvarilo

Too late
To be legal
Too late
To be legal

JÜRGEN THEOBALDY rođen je u Strasburgu, živi u Berlinu. „Dodi! Na otvoreno, prijatelju“ glasi moto njegove zbirke lirike „Modre mrlje“ (1974). Citat potječe od Hölderlina i najbolje obilježava Theobaldyjevo pjesnikovanje koje osvaja područja koja su privatni tabu politologa i lijevih grupacija. Njegova lirika povezuje politička iskustva studentskog pokreta 1968. s inovacijama američke pop – lirike. Uz poeziju, napisao je i dva romana: „Kino nedjeljom“ (1978) i „Španjolski zidovi“ (1981). Poznati je teoretičar, te sastavljač poznate antologije najnovijeg zapadnonjemačkog pjesništva „Ipak se ja krećem“ (1977). Objavio je i zbirku lirike „Druge klase“ (1976).

JORG FAUSER živi u Münchenu. Kao pjesnik obrazovan je prvenstveno na već klasičnoj američkoj beat literaturi. Zbirke lirike „Harryjeva žuta story“ (1973).

Chuck boja sobu u crno
Ugrađuje na strop stari ventilator
Stavlja ruku u praznu čašu
Drugom pali štednjak da si doručak spravi
Vatra mu zahvaća pisani stroj
„Silver« polako izusti »je l' to Pacifik tamo u daljini teče?“
Zatim Chuck udvostručuje snage da bi ugušio požar
Isključuje ventilator
Neko vrijeme sasma se mirno obazire
Toliko mi dnevno svjetla treba misli on
Vatra je bila vrijedna truda
Too late.
To be legal
Too late
To be legal

Nedjelja i već dugo mrtav
Opet jetra probleme pravi
Štoviše i čvrsti predmeti malo su savijeni
Prvo ne nalazi prekidač
Da bi se orijentirao ispruža Chuck ruku
već se na nju spustila muha
Samo bez panike misli Chuck
I da bi se smirio odlazi kupiti cipele

Too late
To be legal
Too late
To be legal

jürgen theobaldy (1944)

PJESMA IZ HLADNOĆE

Otkrivam da se čaj ohladio
Snijega ima na krovovima
ali ne puno
Vjerojatno ima i na Roblnsonovom otoku snijega
i on ostati mora u svojoj kolibi
Na oba pola ima snijega
i zamisliti mogu kakve probleme
imaju polarni istraživači s kuhalom na špirit
Poštar se kroz snježne nanose probija
Izmed' dva sela Za njega praktično sve bijelo

Kad te želudac boli
trebaš čaj piti a ne kavu
U ovom povijesnom položaju brzo te želudac zaboli
zaboli i liječnike
a ne smiju si postaviti dijagnozu sami
Stalno tu netko
nekome ne vjeruje

Vratar se kući iz noćne službe vraća
Zima mu je Bila je noć hladna
a s grijanjem nešto nije u redu bilo

Tako je svakome na njegovom mjestu zima
i Robinosu

Moj je čaj hladan gorak
Ako ne ostaneš gdje jesi

ha ne miči se
nastat će u cijelom društvu zbrka Zato i
počinje
većina revolucija u proljeće
1789. u lipnju ili srpnju

zamalo već ljeti
1917. u veljači ali se nastavila
preko ljeta do listopada
1968. u svibnju

i premda uspjeta nije
neko je vrijeme toplo bilo
Dobro se odjeni Ja proljevam čaj
najbolje dolazi tek na kraju
ali dolazi

jörg fauser (1944)

AMERIKA

Netko mi u ruku gura
Kazanovu »Americu, Americu«.
Negdje navečer, kad Wolf Man
Janis Joplin svira, ja čitam
»Americu, Americu«.
Jednostavno se nije ništa promijenilo,
preostao je snijeg,
ostaju tovari,
nosači tereta, nož
u pokrajnoj uličici, mošeje,
u rano jutro pogled preko mora,
stjenice, miris rakija,
opija i bijede.
To, što je naposljetku shvaćeno,
ostaje. Sve drugo
utopija.
Izlazim van München 74, zima,
kliski led, pivo pri ruci,
mir: ništa se
ne mijenja.
Nazivam.
Kasno je.
Njezin glas: »No ima l'
štogod?“
»Ne, nema.
Nisam mogao zaspati.« Vjetar
razvlači novine u ulici Kirchenstrase.
»Do skora.« »Da.« Spustio sam slušalicu.
Ležim na prostirci, još uvijek
Janis Joplin, mrtvi
na 45 okretanja.
I pisani stroj.
Zatežem luk.
Snijeg pada na nosače tereta,
bogalje, sirene za maglu u luci.
Pored mene piće.
Pijem.

PETER – PAUL ZAHL rođen je u Freiburgu, živi u zatvoru u Werlu (Westfalen) kao politički zatvorenik. Njegovi pjesmotvori deskripcija su njegove zatvorske svakodnevice. Počeo je pisati tek u zatvoru i njegovoj popularnosti umnogome je pridonijela agitacija zapadnonjemačke ultraljevice.

peter – paul zahl (1944)

HOMESICK BLUES

1.

svijet ima zidove od crvene opeke
četiri kuta
vršak neba
– koje neće nikad biti pravo modro –
svijet ima čelična vrata sa špijunkom
svijetlo svijeta dopire izvana:
neon svakih dvadeset minuta: klik
svijet ima spržen travnjak
ima golubove vrapce i devet drvcadi
svijet ima zimi galebove
koji kriče

2.

svijet ima 22 kubična metra
ima wc u dnevnoj sobi
wc u spavaćoj sobi
wc u kuhinji
wc u knjižnici
wc u radnoj sobi
svijet je glas u 21.45 sati
koji kaže: 21.45 je sati
kroz četvrt sata
gasi se svjetlo
želimo Vam
laku noć
svijet je glas
koji ne možeš utišati
od betona je zaključani je pretinac
je muha na stropu
koja zuji

3.

svijet je obojen u nježno žuto
– nježno žuto potire nasilje –
u svijetu
nema nasilja
ima ga
vani

4.

gospodari svijeta nose zeleno odijelo
gospodari gospodara svijeta nose civilno odijelo
majka gospodara gospodara svijeta
zove se:
sigurnost rođena uredenost
bez starosti rođena u dachau
posebni znaci: ništa

5.

svijet nije zavičaj
zavičaj – to je lanac
oko vrata amajlija
zaručni i bračni prsten
fotografija žene djece
isječak iz novina
zavičaj je ono što sklanjaš
u opasnosti sigurnost i uredenost
zavičaj je između spavanja
sav na puškomet
čežnja za domom je nalog
čežnja za domom je poziv u rat

Izbor i prijevod: MARIJAN NAKIĆ

POBJA

časopis za kulturu, umetnost i društvena pitanja, novi sad, katolička porta 5/1
telefon (021) 28-765

uređuju: silvija dražić, zoran derić, petru krdu, alpar lošonc, franja petrinović, dorđe pisarev (v.d. glavnog i odgovornog urednika) i mirosljub radojković; sekretar radmila gikić; tehnički i likovni urednik cvetan dimovski; lektor zora stojanović; članovi izdavačkog saveta: bosiljka bojanic (predsednik), gion nandor, aleksandar horvat, ratka lotina, velja macut, selimir radulović, radojvo šajtinac, dušan todorović, aleksa trifunov, jovanka žunić (delegati šire društvene zajednice); radmila gikić, relja knežević, tomišlav marčinko, milan paroški, franja petrinović i vitomir sudarski (delegati izdavača); izdaje nišro „dnevnik“ oour „redakcija dnevnika“, novi sad, bulevar 23. oktobra 31; direktor vitomir sudarski; osnivač pokrajinska konferencija saveza socijalističke omladine vojvodine; časopis finansira siz kulture vojvodine.